

همیشه‌ری

حضرت امیر المؤمنین علی؛

سعی و کوشش نما که خداوند تو را در حال نافرمانی این و از کتاب گناه ببیند.

آدان ظهری: ۱۱:۵۰ - غروب آفتاب: ۱۶:۵۵
آدان مغرب: ۱۷:۱۵ - نیمه شب شرعی: ۲۳:۰۶
آدان صبح فردا: ۵:۱۷ - طلوع آفتاب فردا: ۶:۴۵

صاحب امتیاز: مؤسسه همشهری
مدیر مسئول: عبدال... گنجی
مدیر: سردار دانیال معمار

پدیرش آگهی:
تلفن: ۸۴۲۲۱۰۰۰

توزیع و اشتراک:
موسسه نشرگستر امروزین
تلفن: ۶۱۹۳۳۰۰۰

چاپ: همشهری
تلفن: ۲۸۰۷۵۰۰۰

دفتر مرکزی: تهران، خیابان ولیعصر (جغ)، کوچه شهید سیدکمال فرینی، شماره ۱۴
کدپستی: ۴۵۹۵۶-۱۹۶۶۶-تهران، صندوق پستی ۱۹۳۱۵/۵۴۴۶
تلفن: ۲۳۰۳۳۰۰۰، شماره: ۲۳۰۴۶۰۶۷

همشهری: www.hamshahrionline.ir
سایت روزنامه: newspaper.hamshahrionline.ir

کتابخانه

۶۰ سال از انتشار «جهانگشای نادری»
تصحیح عبدالله انوار و «دُرّه نادره»
تصحیح جعفر شهیدی گذشت

نادره جهانگشا

حیدررضا محمدی، روزنامه‌نگار

در سپهر فرهنگ ایران، در سده گذشته، هر سال کتاب‌هایی به طبع رسیدند که تاریخ‌ساز شدند؛ آثاری ماندگار که یادگاری شدند برای نسل امروز و فردا، در سلسله یادداشت‌های «کتابخانه» تا پایان اسامال، هر هفته، به یکی از این کتاب‌ها که سال ۱۴۰۱ از انتشارشان چنددهه (بر مبنای مضرب ۱۰) گذشته است، می‌پردازیم تا به این سبب هم یادی از آن اثر شود و هم نامی از خالق آن برده شود.

در اواخر دهه ۱۳۳۰ بود که محمد معین که در آن زمان و پس از علی‌اکبر دهخدا، ۴۰ سالگی می‌شد که هدایت مؤسسه لغتنامه را بر عهده گرفته بود، به ۲۳ اثر از مؤلفانش، مأموریت داد تا به تصحیح ۱۲ اثر میرزا مهدی‌خان استرآبادی همت گمارند.

آنان سیدعبدالله انوار ۳۷ ساله و سیدجعفر شهیدی ۴۴ ساله بودند که «جهانگشای نادری» سهم اولی شد و «دُرّه نادره» به دومی رسید و هر دو اثر درست ۶ دهه پیش یعنی در سال ۱۳۴۱ در سلسله انتشارات انجمن آثار ملی که در آن زمان، ریاستش را فرح‌الله آق‌اویلی عهده‌دار بود، به طبع رسید.

استرآبادی که منشی‌الممالک، وقایع‌نویس و معتمد خاص نادرشاه افشار بود، جهانگشای نادری با نام‌های دیگر تاریخ‌ناری و تاریخ مظفر را در شرح تاریخ آن دوران نوشت که با وجود عدم ذکر تعدی برخی وقایع، از حیث اشتمال سوانح، یکی از کامل‌ترین‌ها و از لحاظ اعتبار تاریخی، یکی از صحیح‌ترین‌هاست چنان‌که همین حالا یکی از برجسته‌ترین منابع آن روزگار به حساب می‌آید. تصحیح انوار از این کتاب که نثری ادیبانه و آکنده از واژه‌های ترکی، مغولی و عربی دارد، محصول مقابله شهنشه چاپی و آتسخته خطی است و از همین جهت، محکم‌ترین تصحیح آن است.

دُرّه نادره که در میان تصحیح‌اش، اگر چه آنچه شهیدی به‌دست داده معتبرترین آن‌هاست اما خود اثر که آن هم در وصف تاریخ سلطان هم‌عصر نگارنده است اما سرشار و سراسر تصنع و تکلف بوده چنان‌که ادوارد براون، استرآبادی را نخستین مفسد بزرگ زبان فارسی دانسته است. قاطبه ادیبان کتاب را ادامه‌نثر منشیانه و مترسلاسه و در امتداد آثاری چون تاریخ و صف قلمداد کرده‌اند که مملو از ترکیبات، عبارات و اصطلاحات مهجور و متکلف و حتی بعضاً ملال‌آور است اما فراموش نکنیم که از نظر کاربرد ابیات و احادیث، لغات فارسی و عربی متنوع و صنایع ادبی گوناگون بی‌مانند است.

دُرّه نادره چون بیشتر یک متن ادبی بود و دانسته تاریخی کمتری نسبت به جهانگشای نادری در آن متناظر بود، سال‌های متعددی در دبیرستان‌ها درس داده می‌شد تا منظوری از یک متن سنگین ادبی باشد.

بوک مارک

مرگ در ونیز

عجیب‌تر و مشکل‌تر از هر چیز رابطه توماس مان انسان‌هایی است که پیش از نگاه شناختی از هم ندارند، انسان‌هایی که همه‌وزه چه بسا هر ساعت بر سر راه می‌آیند، چشم‌هاشان به نظاره به هم می‌رسد، ولی در تنگنای اجبار عرف یا وبری احقانه، بی‌رد و بدل کلام و سلامی ظاهر بیگانه و بی‌اعتنا را حفظ می‌کنند. میان آن دو بی‌قراری و نوعی کنجکاوی نازآرام حاکم است، تب و تاب نیاز به ناخواه سرگوش‌شده هر دو به تبادل و شناخت، و همه اینها همراه با احترام و احتیاطی هیجان‌آلود، بر انسان، انسان را تا وقتی دوست دارد و محترم می‌شرد که به فضولتش قادر نیست. شوق هم حاصل شناختی است که ناقص باشد.

آخر مصور

یار مهربان اثر: محمدجعفر جعفری

بیای ساقی گل‌رخ، بیاور باده رنگین
که فکری در درون ما، از این بهتر نمی‌گیرد

حافظ

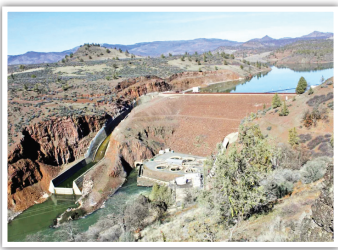
صفحه آخر

سدشکنی به نفع ماهی‌ها و انسان‌ها

هم کم شده، سبک زندگی آن‌ها به خطر افتاده است.

این سدها با ظرفیت کامل فعالیت برق مورد نیاز را برای ۷۰ هزار خانوار تأمین می‌کنند اما به‌خاطر پایین آمدن سطح آب در سال‌های اخیر، معمولاً سدها با نیمی از ظرفیت فعالیت می‌گردند. برچیده شدن این سدها، همچنین بزرگ‌ترین پروژه احیای زیست‌گاه ماهی‌ها در تاریخ به‌شمار می‌رود. با از بین رفتن سدها، بیش از ۵۰۰ کیلومتر رودخانه که محیط زندگی ماهی‌های مختلف به‌خصوص ماهی آزاد است، احیا خواهد شد.

فعالیت سدهای قدیمی در آمریکا، به‌خاطر اینکه نمی‌توانند شرایط جدید مجوزها و گواهی‌های محیط‌زیستی را رعایت کنند، با تردیدهایی زیادی مواجه است و فقط در سال ۲۰۲۱، ۵۷۲ سد در این کشور برچیده شده‌اند.

بودند. حالا با برچیده شدن آنها، دوباره بعد از ۱۰۰ سال، رود به‌صورت دائمی جاری خواهد شد. این پروژه، ۵۰۰ میلیون دلار هزینه دارد و بومیان آمریکایی و فعالان محیط‌زیست، سال‌ها برای به‌ثمر رسیدن آن تلاش می‌کردند. این رود برای حفظ سبک زندگی بومیان اهمیت حیاتی دارد؛ چون آنها در طول تاریخ، با صید ماهی از آن روزگار می‌گذرانده‌اند و از زمانی که به‌خاطر کم شدن آب، صید ماهی

یکی از دستاوردهای تاریخی بشر، احداث سد بوده است، آدم‌ها با این کار، نه فقط آب آشامیدنی خود را تأمین می‌کرده‌اند که جلوی طغیان رودها و راه افتادن سیل را هم می‌گرفته‌اند. اما دوره و زمانه، آنقدر عوض شده که حالا، گاهی انسان‌ها همین سدها را ویران می‌کنند تا زندگی دوباره جریان پیدا کند.

در آمریکا، کشاورزی که برخی از بزرگ‌ترین و قدیمی‌ترین سدهای دنیا را دارد، آخر هفته گذشته، تصمیم گرفته شد تا ۴ سد بزرگ روی یک رودخانه در کالیفرنیا برچیده شود تا جریان آب، دوباره حیات پویا را به مناطق پایین دست برگرداند. این پروژه، در نوع خود در دنیا بی‌نظیر است. پیش از این هرگز سدهایی در این مقیاس و تعداد در هیچ کجای دنیا برچیده نشده‌اند.

این سدها روی رود کلمازت قرار دارند و عملاً باعث خشک شدن یک رودخانه در پایین دست شده و آن را به یک رود فصلی تبدیل کرده

اول آخر

ثبت ملی ورزش زورخانه‌ای قم ■ عکس: احمد ظهراپی

ورود به شورای شهر با قرعه‌کشی

نامزدهای یک کرسی شورای شهر در یک شهر کوچک در آمریکا، بعد از آنکه آرای‌شان برابر شد، نتیجه را به بخت و اقبال سپردند و با روشی عجیب و غریب، برنده را انتخاب کردند. این دو نماینده، برای ورود به شورا شهر راجز سستی با هم در یک حوزه انتخابیه رقابت می‌کردند و در نهایت، هر دو به‌صورت برابر ۱۶ آرای آوردند. این دو خانم، که البته رابطه دوستانه‌ای هم با هم داشتند، در نهایت تصمیم گرفتند به روشی غیرمعارف برنده را انتخاب کنند و دو برنده انتخاب کردند و روی یکی از آنها نوشتند «انتخاب شده» و روی دیگری نوشتند «انتخاب نشده» و هر دو را در یک کاسه قرار دادند و قرعه‌کشی کردند. بعد از اینکه مشخص شد کدام نامزد به شورا می‌رود، دو زن همدیگر را در آغوش گرفتند و نتیجه را قبول کردند. نامزد بازنده بعد از قرعه‌کشی گفت: ۲ سال دیگر دوباره در انتخابات شرکت می‌کند.

فرهنگ و زندگی

روز جهانی گلاب به رویتان

روز ۹ نوامبر به نام روز جهانی نوالث نام‌گذاری شده است. این نام‌گذاری شاید در وهله اول خنده‌دار باشد، اما دلیل آن این است که طبق آمار بیش از ۱۳ میلیارد نفر در جهان امکان استفاده از دستشویی بهداشتی و شستن دست با آب و صابون را ندارند. با توجه به اهمیت این بحران بهداشتی و دسترسی نداشتن بیشتر از یک‌چهارم جمعیت جهان به امکانات بهداشتی اولیه، افزایش آگاهی و اطلاع‌رسانی درباره لزوم دسترسی همه ساکنان کره زمین به سرویس‌های بهداشتی، مجمع عمومی سازمان ملل متحد در سال ۲۰۱۳ تصمیم گرفت ۱۹ نوامبر را به‌عنوان روز جهانی نوالث نام‌گذاری کند. جالب است بدانید که از سال ۲۰۰۱ میلادی هم سازمان بین‌المللی نوالث (World Toilet Organization) با مرکزیت کشور سنگاپور تأسیس شد تا توسعه سرویس بهداشتی مدرن را با تأکید بر اهمیت بهداشت جهانی در دستور کار خود قرار دهد.

اولین کشوری که موفق به ساخت نوالث‌های مدرن شد، ژاپن بود. نوالث‌ها در ژاپن برای همسویی با فرهنگ ویژه این کشور تغییراتی پیدا کردند و امکاناتی به آنها اضافه شد که باعث صرفه‌جویی در مصرف آب و انرژی و کاربری آسان‌تر برای زنان، سالمندان و افراد معلول باشد. حالا دولت ژاپن هر سال مسابقه‌ای برگزار می‌کند و به تولیدکنندگانی که تمیزترین، راحت‌ترین و امن‌ترین نوالث‌ها (برای زنان) را در خارج از این کشور بسازند، جایزه سالانه نوالث طلایی اهدا می‌کند. هدف‌شان هم از این کار ترویج نوالث‌های راحت و تمیز و راحت‌تر کردن و بالا بردن کیفیت زندگی آدم‌ها در کشورهای در حال توسعه است. کشورهایی مثل هند که در برخی از شهرهای آن بهداشت به شکل درست و اصولی رعایت نمی‌شود و می‌توان گفت که تقریباً نصف جمعیت هند در خانه‌هایشان نوالث ندارند! اگر بخواهیم دقیق‌تر بگوییم، براساس آمارهایی که در سال ۲۰۱۲ منتشر شد، در ۹۴ درصد از خانواده‌هایی که در کشور هند زندگی می‌کنند، در خانه‌های خود نوالث ندارند و از دستشویی‌های عمومی استفاده می‌کنند. شرایط زمانی عجیب‌تری می‌شود که بدانید نزدیک به ۷۰ درصد مردم هند خط تلفن ندارند، اما در خانه خود سرویس بهداشتی ندارند! البته در سال‌های اخیر جنبش‌ها و کمپین‌های مختلفی برای حل این مشکل برگزار شده و خانه‌های بسیار زیادی طی این سال‌ها به سرویس بهداشتی مجهز شده‌اند، اما هنوز هم مردم این کشور علاقه‌ای به داشتن نوالث در خانه‌های خود ندارند. کشورهای چاد، بنین، اتیوپی، جزایر سلیمان، موریتانی، هائیتی، تیمور شرقی و ملاوی نیز دست کمی از هند ندارند و به‌دلیل نداشتن دسترسی به سرویس‌های بهداشتی بیشتر از آمار استفاده از فضاهای باز برای دستشویی را در سطح جهان دارند.

اهمیت دسترسی آسان به سرویس بهداشتی در صنعت گردشگری هم اهمیت ویژه‌ای دارد. وجود نوالث‌های استاندارد از شاخص‌های مهم و مؤثر در صنعت گردشگری دنیاست. با توجه به گستره فرهنگ گردشگران ملل مختلف، برای رونق این صنعت باید سرویس‌های بهداشتی دارای استاندارد جهانی ساخته شود، سرویس‌هایی که مناسب استفاده گردشگران داخلی و خارجی، معلولان، سالمندان، کودکان و بانوان باشد.

دغدغه

ای که دستت می‌رسد دستی بگیر

سیدمحمدرضا و احدی / کارشناس فرهنگی

در روایتی از سیدالشهدا علیه‌السلام چنین مضمونی آمده است: یکی از نعمت‌های الهی که به شما ارزانی شده است، نیاز مردم به شمامت که دستشان را بگیرد و نیازشان را برطرف‌سازد. میباید از این نعمت خسته و ملول شوید که راهش را کج می‌کند و به سمت دیگری می‌رود و نصیب دیگران می‌شود.

یعنی اگر صاحب مال یا موقعیت و مقامی هستید و از مراجعه مردم به‌خود خسته شدید و در برآوردن حاجات مردم و هموعان خویش کوتاهی کردید، چه بسا که آن موقعیت از شما گرفته شود و به دیگران واگذار گردد تا مردم نیازهایشان را از آن‌ها برآوردند.

البته آنچه مهم است رفع نیاز مردم بدون منت و هیچ چشمداشتی و منت‌ها و ادبیت‌های بعدی است، و گرنه هیچ ارزشی ندارد. بعضی‌ها با رفع نیاز مردم کاسبی می‌کنند و برای هر قدمی که برمی‌دارند پولی یا امتیازی می‌گیرند. عده‌ای هم پس از اقدام برای رفع نیازهای مردم از آن‌ها جا می‌زنند و به همه می‌فهماند که من برای فلانی این کار را کردم. عده‌ای دیگر هم مدام منت می‌گذارند که اگر من این کار را برایت نمی‌کردم چه و چه. برخی دیگر هم در قبال هر بخشی انتظاری از طرف مقابل دارند. «بزرگی داد یک درهم گذار! / که هنگام دعا یاد آمارا / یکی خندید و گفت این درهم خرد / نمی‌ارزد این بیع و شرا را».

یعنی اگر پولی می‌دهی و در قبال آن چیزی نخواهی جز دعا، باز در قبال یک خواسته بخشش کرده‌ای و این با راه و رسم انفاق منافات دارد. این از یک سو و از نسوی دیگر بپرواضح است که نیاز مردم تنها در نیازهای مادی منحصر نیست. اگر کسی کارمند یا مسئول ادارای باشد، نیاز مردم به او را در رانداندن کار آنهاست که باید بدون چشمداشت و بدون هر گونه منت‌گذاری صورت پذیرد.

داستانی از علامه مجلسی و شاعرگرد مبرزشان سیدنعمت‌الله جزایری نقل است که بین آن دو بزرگوار در مورد نزدیکی به دستگاه حکومت صفوی اختلاف نظر بود. علامه به دستگاه صفوی نزدیک بود و سیدنعمت‌الله مخالف این نزدیکی